

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การวิเคราะห์เรื่อง คีล ในคัมภีร์ล้านนาเรื่อง “อานิสงส์คีลเส้นเดียว” ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ อานิสงส์คีล ในคัมภีร์ล้านนาเรื่องอานิสงส์คีลเส้นเดียว การวิจัยครั้งนี้ได้อาศัยความรู้พื้นฐานจากคำว่า คีล ในพระพุทธศาสนาที่ได้กล่าวถึงหลักของคีล เป็นสำคัญ ทั้งจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา ออนุฎีกา อรรถกถา และหนังสือที่กล่าวถึงเรื่องคีลที่นักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาได้เขียนไว้ เพื่อที่จะได้รู้ถึงความสำคัญ ประเภทของคีล และหลักการในการปฏิบัติเรื่องของคีลเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้วิจัย ยังได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ในเรื่องของคีล ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา และในคัมภีร์โบราณ เรื่องอานิสงส์คีลเส้นเดียว ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร เพื่อแสดงให้เห็นชัดเจนถึงอานิสงส์ของคีลเส้นเดียว ว่ามีลักษณะ ขอบเขต รัส ปัจจุปัญฐาน ปทัฏฐาน และอานิสงส์ เป็นอย่างไร โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) โดยการศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์ล้านนา เรื่อง อานิสงส์คีลเส้นเดียว โดยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับพระไตรปิฎกและนามาสอนในเชิงพรรณนา พอจะสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ความหมายของคีล ในพระพุทธศาสนา หมายถึง การสํารวมกาย วาจาให้เรียบร้อยดีงาม หรือการงดเว้นความชั่วทางกายและวาจา โดยไม่ทำให้ตนและคนอื่นได้รับความเดือดร้อน อันหมายถึงความเป็นปกติทางกายและวาจานั้นเอง ส่วนความหมายของคีลในคัมภีร์อานิสงส์คีลเส้นเดียว หมายถึง “ไม่ไม่ล่วงละเมิดการกระทำที่ผิดทางกาย ทางวาจา ละเว้นจากสิ่งที่เป็นอกุศลกรรมทั้งหลาย

ลักษณะของคีลในพระพุทธศาสนาและในคัมภีร์อานิสงส์คีลเส้นเดียว ต่างก็มีการทรงไว้ซึ่งกุศลธรรมเป็นลักษณะ กล่าวคือการสํารวมกายและวาจาให้เป็นปกติ พ้นจากทุจริตทั้งปวงเช่นเดียวกัน

รสของคีลในพระพุทธศาสนา หมายถึง ความหาโทษมิได้ ความเป็นจริง หรือความแผ่ชานไป ซึ่งได้แก่ การกำจัดความเป็นผู้ทุศีลหรือคุณที่หาโทษมิได้ ส่วนรสของคีลในคัมภีร์อานิสงส์คีลเส้นเดียว หมายถึง ความปิติ เบิกบานใจ หรืออาการที่ใจได้ลิ้มรสความเบิกบานใจ เปรียบเหมือนการที่บุคคลได้สัมผัสลิ้มรสของอาหารที่อร่อยและชอบใจ เกิดความต้องการอยากที่จะ

ลึมรสอาหารนั้นบ่อย ๆ กล่าวได้ว่า รสของศีลก็คือความเป็นจริงที่หาโทษมิได้ หรือความปีติ เบิกบานใจนั่นเอง

ปัจจุบันฐานหรือปทัฐานของศีลในพระพุทธศาสนา หมายถึง ที่ตั้งหรืออาการที่ปรากฏ ซึ่งเป็นเครื่องทำให้ถึงและเหตุอันทำให้ใกล้ที่สุด ศีลมีความสะอาดทางกาย ทางวาจา และทางใจ เป็นปัจจุบันฐาน ส่วนหิริ (ความละอายแก่ใจ) โอตตปปะ (ความเกรงกลัวต่อบาป) จัดเป็นปทัฐานของศีล ส่วนในคัมภีร์อานิสงส์ศีลเส้นเดียวก็มีปัจจุบันฐานและปทัฐานของศีลเช่นเดียวกับในพระพุทธศาสนา ดังตัวอย่างอุบาสกในคัมภีร์อานิสงส์ศีลเส้นเดียว ซึ่งเป็นผู้มีความสะอาดกาย วาจา และใจ เป็นที่ตั้งจัดเป็นปัจจุบันฐาน และเป็นผู้มีหิริและ โอตตปปะเป็นปทัฐานของศีล

ระดับของศีลในพระพุทธศาสนานั้น มีหลายระดับด้วยกัน เช่น ศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 ศีล 227 และศีล 311 ซึ่งในแต่ละระดับก็จะจัดไว้สำหรับผู้ปฏิบัติอย่างเหมาะสม อาทิเช่น ศีล 5 และ ศีล 8 สำหรับคฤหัสถ์ ศีล 10 สำหรับสามเณร ศีล 227 สำหรับพระภิกษุ และศีล 311 สำหรับภิกษุณี ส่วนระดับของศีลในคัมภีร์อานิสงส์ศีลเส้นเดียวนั้น จะแบ่งออกเป็น 2 ระดับเท่านั้น คือ ศีล 5 และ ศีล 8 ซึ่งเจาะจงเฉพาะคฤหัสถ์ ดังเรื่องอุบาสกผู้หนึ่งซึ่งรักษาศีลเพียงข้อ 3 ข้อเดียว และได้รับอานิสงส์ของการรักษาศีลข้อเดียวอย่างหาที่สุดมิได้

อานิสงส์ของศีลในพระพุทธศาสนา หมายถึง ประโยชน์อันจะพึงได้รับหรือผลแห่งการทำความดีซึ่งส่งผลให้ผู้กระทำได้รับความสุขสบาย ไม่เดือดร้อน เป็นที่รักของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เช่นเดียวกับอานิสงส์ของศีลในคัมภีร์อานิสงส์ศีลเส้นเดียว ย่อมทำให้ผู้ปฏิบัติได้รับความสุขกายสบายใจ ไม่นำความเดือดร้อนมาแก่ตนและผู้อื่น ทำให้ไม่มัวหมอง ผิวพรรณผ่องใส เป็นคนใจเย็น สงบ และทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังเช่น อุบาสกในคัมภีร์อานิสงส์ศีลเส้นเดียวที่ตั้งใจรักษาศีลเพียงข้อเดียว ด้วยความเป็นผู้มีสัจจะตั้งใจรักษาไม่ให้ศีลขาดตกบกพร่อง จึงทำให้ได้รับอานิสงส์ของการรักษาศีล ได้ทรัพย์สมบัติตามที่ตนต้องการ ทำให้มีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย และเมื่อเกิดความเลื่อมใสแล้วต่อมาก็ได้รักษาศีล 5 อย่างบริบูรณ์ สุดท้ายก็ได้บรรลุโสดาบัน เป็นอริยบุคคลในพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ก็เพราะอานิสงส์ของศีลเส้นเดียวหรือข้อเดียวที่ตนได้ปฏิบัติอย่างจริงจังเป็นลำดับแรกนั่นเอง

สังคมปัจจุบันนี้ มีการติดต่อสื่อสารและการรับรู้ข้อมูลระหว่างประเทศ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างมากมายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะทางวัฒนธรรมแล้ว ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมทางตะวันตกอย่างมาก จนก่อให้เกิดปัญหาบริโภคนิยม ที่รับเอาวัฒนธรรมเข้าสู่ระบบชีวิตประจำวัน ทั้งทางด้านการแต่งกาย กิริยาท่าทางที่เลียนแบบชาวตะวันตก เมื่อมองภาพรวมแล้วจะเห็นว่า คนในสังคมบางส่วนยังขาดความสำนึกและความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องศีล ดังจะเห็นได้ว่า อาชญากรรมที่ร้ายแรงทั้งหมดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของคนไทย เป็นเรื่องของการละเมิดศีล 5 ทั้งสิ้น ในสังคมที่มากด้วยการสังหาร

พลาญชีวิต การปองร้าย การทำร้ายกัน การลักขโมย ปล้น แย่งชิง การทำความผิดทางเพศ การหลอกลวง การเสพของมีเงินเมา และสิ่งเสพติด ตลอดจนถึงการก่อปัญหาและอุบัติเหตุต่าง ๆ ทั้งนี้ก็เพราะขาดศีล 5 อันเป็นเกณฑ์การควบคุมพฤติกรรมอย่างต่ำที่สุดของมนุษย์ ถ้าจะทำให้คนในสังคมมีความสุขสงบสุขเรียบร้อย จะต้องมีการพัฒนาศีลให้เกิดขึ้นกับบุคคลในสังคม ศีลนอกจากเป็นเกณฑ์พื้นฐานที่สามารถนำความประพฤติปฏิบัติผู้เป้าหมายที่สูงขึ้นแล้ว ยังเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหที่เกิดขึ้นทางสังคมได้ ศีลยังเป็นเครื่องพัฒนาความประพฤติของคนให้เป็นคนมีคุณธรรมคุณภาพ อันจะเป็นเหตุให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ต่อไป ถ้าทุกคนในสังคมมีศีลด้วยกันทั้งหมด แม้จะเพียงข้อเดียวก็ตามก็สามารถช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันได้อย่างแน่นอน

5.2 ข้อเสนอแนะ

- 5.2.1 ควรศึกษาวิเคราะห์เรื่องศีลในคัมภีร์ล้านนาเรื่องอื่น ๆ ที่มีอยู่ในคัมภีร์ของล้านนา
- 5.2.2 ควรศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์ล้านนาที่เกี่ยวกับหลักธรรม
- 5.2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบเรื่องอานิสงส์ของศีลสำหรับคฤหัสถ์กับบรรพชิต